

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СУЧАСНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ОСВІТИ

УДК 378.147:[338.488.2:640.4]

DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2021.76-1.3>

В. Г. Бурак

кандидат технічних наук, доцент,
доцент кафедри готельно-ресторанного та туристичного бізнесу
Херсонського державного університету

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Статтю присвячено здійсненню структурно-системного аналізу та визначенню педагогічних умов професійної підготовки майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи в закладах вищої освіти в сучасних економічних реаліях. Деталізовано визначення «професійна підготовка майбутніх фахівців готельно-ресторанного господарства», під яким розумітимемо організований, безперервний і цілеспрямований процес формування й розвитку в здобувачів освіти необхідних для фахової діяльності професійних компетентностей, що здійснюється в закладах вищої освіти різних форм власності та спрямовується на здобуття майбутніми фахівцями кваліфікацій відповідно до освітньо-професійних програм освітніх рівнів «бакалавр» і «магістр» спеціальності 241 Готельно-ресторанна справа, що забезпечить успішне виконання посадових обов'язків, конкурентоспроможність і професійну мобільність у сфері послуг, а також своєчасне оновлення та вдосконалення. Здійснено аналіз і диференційовано умови професійної підготовки майбутніх фахівців сфери обслуговування в закладах вищої освіти. Проведено власні наукові дослідження, спрямовані на формулювання педагогічних умов професійної підготовки майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи в закладах вищої освіти в сучасних економічних реаліях. У результаті структурно-системного аналізу визначено такі педагогічні умови: створення в закладі вищої освіти студентоцентрованого освітнього середовища; упровадження дуального освітнього процесу через взаємодію бізнес-сектору із закладами вищої освіти; цифровізацію вищої професійної освіти та підвищення цифрової компетентності майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи для цифрової трансформації суспільства; інтеграцію освіти й науки у професійній підготовці зазначених фахівців; імплементацію трансверсальності освітнього простору у професійну підготовку майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи. Доведено, що вмотивовані на ґрунтовне навчання студенти надалі будуть спрямовані на якісне виконання фахових обов'язків, самостійне й цілеспрямоване індивідуальне підвищення професійної компетентності через використання безоплатних послуг провайдерів неформальної освіти, що сприятиме зниженню фінансових витрат на перепідготовку та перекваліфікацію фахівців сфери обслуговування.

Ключові слова: майбутні фахівці, професійна підготовка, готельно-ресторанна справа, умови.

Постановка проблеми. Практики професійної підготовки майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи в закладах вищої освіти в сучасних економічних та карантинних реаліях породжують нові виклики перед системою освіти та вимагають ухвалення кардинальних рішень за реалізації оновлених умов провадження освітнього процесу та врахування глобальних трендів сьогодення.

Мета статті. Головною метою роботи є структурно-системний аналіз та визначення педагогічних умов професійної підготовки майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи в закладах вищої освіти в сучасних економічних реаліях.

Виклад основного матеріалу. У контексті дослідження вагомим є трактування деталізованого визначення «**професійна підготовка майбутніх фахівців готельно-ресторан-**

ного господарства», під яким розумітимемо організований, безперервний і цілеспрямований процес формування і розвитку в здобувачів освіти необхідних для фахової діяльності професійних компетентностей, що здійснюється в закладах вищої освіти різних форм власності та спрямовується на здобуття майбутніми фахівцями кваліфікацій відповідно до освітньо-професійних програм освітніх рівнів «бакалавр» і «магістр» спеціальності 241 Готельно-ресторанна справа, що забезпечить успішне виконання посадових обов'язків, конкурентоспроможність і професійну мобільність у сфері послуг, а також своєчасне оновлення та вдосконалення [2, с. 9].

Професійна підготовка майбутніх фахівців здійснюється відповідно до визначених

умов. Дефініція поняття «умова», подана в Тлумачному словнику української мови, звучить так: «1. Необхідна, обов'язкова обставина, передумова, що визначає, зумовлює існування, здійснення чого-небудь. 2. Обстановка, у якій щось проходить, обставини, при яких щось здійснюється» [21, с. 278].

Багатоаспектні дослідження науковців проблем підготовки в закладах вищої освіти майбутніх фахівців сфери обслуговування загалом (Л. Короткова, С. Свиридова), готельно-ресто-

ранної справи (Я. Андрющенко, Ю. Безрученков, А. Віндюк, І. Гайовий, Л. Гончар, В. Зінченко, О. Каролоп, А. Козак, І. Майковська, К. Піцул, В. Полуда, В. Сопіга, Т. Сорока) та туризмознавства зокрема (Л. Безкоровайна, О. Дербак, В. Зінченко, С. Кожушко, В. Майковська) уможливили аналіз визначення дослідниками умов професійної підготовки означених фахівців у закладах вищої освіти, які подано в таблиці 1 «Диференціація умов професійної підготовки майбутніх фахівців сфери обслуговування в закладах вищої освіти».

Таблиця 1

Диференціація умов професійної підготовки майбутніх фахівців сфери обслуговування в закладах вищої освіти

Автори-дослідники	Визначені умови
Л. Безкоровайна [2]	<i>організаційно-методичні умови професійної підготовки майбутніх фахівців з туризмознавства:</i> – <i>теоретико-методологічні</i> – опорні орієнтири підготовки, зумовлені нормативно-правовою базою; – <i>технологічно-організаційні</i> – належне інформаційно-комунікаційне, методологічне, технічне підґрунтя; – <i>навчально-методичні</i> – належний навчально-методичний комплекс для ефективного оволодіння системою знань, умінь, навичок згідно з першим (бакалаврським), другим (магістерським) рівнями вищої освіти; – <i>практико-орієнтовані</i> – налагоджений зв'язок з роботодавцями; – <i>науково-дослідні</i> – належне середовище для науково-дослідної й інноваційно-проектної роботи студентів
Ю. Безрученков [3]	<i>педагогічні умови формування професійної культури майбутніх фахівців сфери ресторанного господарства:</i> – формування у студентів мотивації до оволодіння професійною культурою фахівця сфери ресторанного господарства та знань про її сутність; – спрямовання змісту фахової підготовки на оволодіння майбутніми фахівцями сфери ресторанного господарства духовно-моральних цінностей, норм професійної поведінки, а також розвитку професійно важливих якостей; – удосконалення змісту фахової підготовки та застосування активних методів навчання як основи набуття та розвитку навичок і досвіду творчої професійної діяльності та професійного удосконалення
А. Віндюк [5]	<i>умови професійної підготовки майбутніх фахівців з готельно-курортної справи в умовах ступеневої освіти:</i> – формування творчої активності студентів та їх здатності до ефективної праці в індустрії гостинності; – забезпечення толерантного міжособистісного взаємозв'язку між викладачами і студентами; – педагогічна діагностика сформованості готовності майбутніх фахівців з готельно-курортної справи до діяльності в індустрії гостинності; – забезпечення сучасної навчально-методичної комплектації професійно-практичних дисциплін навчальних планів з підготовки фахівців
І. Гайовий [6]	<i>умови формування професійних умінь майбутнього фахівця ресторанної справи у процесі фахової підготовки:</i> – розвиток мотивації студентів до набуття професійних умінь; – застосування системного підходу у навчанні з використанням принципів послідовності, прогностичності, міждисциплінарності; – використання інтегративних форм навчання; – моделювання у навчальному процесі виробничих умов реально діючих підприємств галузі.
О. Дербак [8]	<i>педагогічні умови підготовки майбутнього бакалавра з туризму до професійної взаємодії засобами проектних технологій:</i> – створення атмосфери партнерської взаємодії викладачів і студентів в освітньому середовищі закладу вищої освіти на засадах проектного підходу; – активізація самостійної пізнавальної діяльності майбутніх бакалаврів з туризму за допомогою проектних технологій; – високий рівень готовності викладачів закладу вищої освіти до професійної взаємодії, їх майстерність у реалізації проектних технологій та гармонійному їх поєднанні в навчальній та позанавчальній діяльності студентів
В. Зінченко [9]	<i>психолого-дидактичні умови вдосконалення професійної підготовки майбутнього фахівця галузі туризму:</i> – удосконалення баз практик студентів, що навчаються за програмами «туризм» та «готельне господарство»; – залучення до викладання фахових дисциплін практиків серед авторитетних працівників сфери туризму і готельного бізнесу; – підготовка і видання за участю практиків фахових навчальних підручників, методичних рекомендацій; – доступ до досвіду проведення навчання в провідних туристичних вищих школах європейських держав; – проведення спеціалізованих туристично-готельних олімпіад, конкурсів, інших видів заохочувальних акцій; – удосконалення механізму працевлаштування випускників туристичного профілю, надання іменних стипендій, грантів, практика з подальшим працевлаштуванням в кращих структурах туризму і готельних господарств

О. Каролоп [11]	<p><i>педагогічні умови формування готовності до професійної діяльності бакалаврів готельно-ресторанної справи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – формування особистісного сенсу бакалаврів готельно-ресторанної справи та позитивної мотивації до професійно-особистісного саморозвитку; – реалізація практико-орієнтованого підходу в процесі професійної підготовки бакалаврів готельно-ресторанної справи; – використання інноваційних технологій; – для моделювання професійної діяльності бакалаврів готельно-ресторанної справи
С. Кожушко [12]	<p><i>умови формування компетентності майбутніх фахівців у сфері туризму до професійної взаємодії:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – високий рівень компетентності викладачів ВНЗ у здійсненні професійної комунікації та взаємодії; – оптимізація взаємодії психолого-педагогічних та фахових кафедр ВНЗ для підвищення якості формування компетентності; – дотримання принципу гуманізму, толерантності суб'єкт-суб'єктних відносин у системах «викладач – студент», «студент – студент», освітньому середовищі вишу; – спрямованість викладання навчальних дисциплін на організацію різноманітної міжособистісної взаємодії; – забезпечення самореалізації студентів у різноманітних видах професійно орієнтованої взаємодії
А. Козак [13]	<p><i>умови вдосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців сфери ресторанного обслуговування:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – підвищення мотивації учнів до набуття фахових знань, умінь та навичок; – оновлення змісту професійного навчання з урахуванням сучасних виробничих технологій ресторанного обслуговування; – використання інтегративного навчально-методичного комплексу формування професійної компетентності майбутніх майстрів – ресторанного обслуговування; – здійснення проектного професійного навчання майбутніх майстрів ресторанного обслуговування
Л. Короткова [15]	<p><i>педагогічні умови професійної підготовки майбутніх фахівців сфери послуг в умовах освітньо-виробничого кластера:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – формування позитивної мотивації до оволодіння сучасними виробничими технологіями; – оновлення змісту професійної підготовки майбутніх фахівців сфери послуг в умовах ОВК на основі компетентнісного підходу; – застосування інноваційних педагогічних і виробничих технологій; впровадження інтегративного навчально-методичного забезпечення професійної підготовки
К. Піцул [17]	<p><i>педагогічні умови формування готовності до професійної діяльності у майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – формування особистісного сенсу в майбутніх фахівців з готельної і ресторанної справи та позитивної мотивації до професійно-особистісного саморозвитку; – реалізація практико-орієнтованого підходу в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців з готельної і ресторанної справи – використання інноваційних технологій для моделювання професійної діяльності майбутнього фахівця з готельної і ресторанної справи
В. Полуда [18]	<p><i>педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх фахівців з готельного господарства:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – організація професійно-мотивованої діяльності майбутніх фахівців з готельної справи; – використання компетентнісно-діяльнісного підходу з системним розв'язанням реальних професійних ситуацій і завдань проблемного характеру; – застосування модульної технології компетентнісно-орієнтованої навчальної діяльності майбутніх фахівців з готельної справи; – активізації самостійної професійної діяльності студентів у процесі проходження навчальної, технологічної та виробничої практик
С. Свиридова [20]	<p><i>педагогічні умови професійної підготовки майбутніх фахівців сфери обслуговування в процесі вивчення природничо-математичних дисциплін:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – удосконалення теоретичного змісту матеріалу природничо-математичних дисциплін для забезпечення мотивації навчального процесу; – збільшення задач, що мають професійну спрямованість для відповідності змісту навчального процесу майбутній професійній діяльності студентів; – відповідність змісту курсів природничо-математичних дисциплін не тільки навчальним цілям цих дисциплін, але й перспективам застосування отриманих студентами знань у майбутній професійній діяльності

Здійснений аналіз диференціації умов професійної підготовки майбутніх фахівців сфери обслуговування в закладах вищої освіти (ЗВО) та власні наукові дослідження, спрямовані на формування педагогічних умов професійної підготовки майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи, уможливили визначення основних із них. Зупинимось детальніше на їхньому розгляді.

На нашу думку, важливим в умовах індивідуалізації та інклюзії є студентоцентроване навчання (Student-Centred Learning – SCL), яке в педагогічній літературі пов'язується з підходом до організації освітнього процесу, заснованим на заохоченні здобувачів освіти до ролі автономних і відповідальних суб'єктів навчально-пізнавальної діяльності; створенням освітнього середовища

з орієнтацією на потреби й інтереси студентів, наданням можливостей для формування індивідуальної освітньої траєкторії, забезпеченням його затребуваності на ринку праці, високої здатності до працевлаштування; побудовою освітнього процесу з використанням педагогіки партнерства. Студентоцентризований підхід є новою освітньою парадигмою, що ототожнюється з переходом акцентів з викладання (форми, методи, засоби діяльності викладача) на навчання (навчально-пізнавальна діяльність студента), з орієнтації на процес до зосередження на результат (формування необхідних для самореалізації, працевлаштування та професійної кар'єри компетентностей). Студентоцентризоване навчання у ЗВО ототожнюється із забезпеченням відкритості й доступності даних про освітні (освітньо-професійні) програми (ОП, ОПП), широким залученням роботодавців до розроблення, постійного спостереження та систематичного їхнього переглядання; урахуванням потреб замовників освітніх послуг, пов'язаних зі створенням індивідуальних навчально-пізнавальних траєкторій, стимулюванням самостійної роботи студентів, упровадженням сучасних педагогічних технологій та забезпеченням взаєморозуміння між викладачами та студентами.

У педагогічних дослідженнях освітнє середовище пов'язують із сукупністю цілісних педагогічних умов, чинників, суспільних об'єктів, запланованих і незапланованих впливів середовища, взаємодії з його складовими для підготовки майбутніх фахівців, що включає формування особистості здобувача вищої освіти, його фахової компетентності, набуття умінь, навичок внаслідок науково-методичних і педагогічних заходів у соціальному і просторово-предметному оточенні ЗВО.

Студентоцентризоване освітнє середовище ототожнюємо з педагогічною системою суб'єкт-суб'єктних взаємин за умови створення оптимальних умов для творчої самореалізації; підтримки розвитку ціннісних орієнтацій і гуманістичної спрямованості; акцентування уваги на розвиткові особистісних якостей, необхідних для успішного усвідомлення себе суб'єктом освітнього процесу із власними унікальними інтересами, потребами, досвідом та бекграундом, незалежним і відповідальним учасником навчально-науково-пізнавальної діяльності; визначенням рівня розвитку професійно важливих якостей у студентів та створенням системи формування готовності до фахової діяльності та/або продовження навчання, якісної реалізації соціальних ролей та концепції життєвого успіху через самоствердження в професії.

Отже, першою педагогічною умовою професійної підготовки майбутніх фахівців сфери обслуговування визначено *створення в закладі вищої освіти студентоцентризованого освітнього середовища*.

Актуальним у контексті реформи вищої професійної освіти вважаємо використання в освітньому процесі підготовки майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи дуальної форми здобуття освіти. Чинне законодавство дуальну пов'язує зі способом здобуття освіти завдяки поєднанню навчання осіб у ЗВО з навчанням на робочих місцях (підприємствах, установах, організаціях) для реалізації потреб адаптації, інтеграції в професійне середовище та практичного набуття певної кваліфікації, фахової самоідентифікації на кожному курсі навчання.

Подібна співпраця покликана сприяти впровадженню інноваційних засобів навчання для забезпечення високої якості освіти, здобуттю цінних знань та застосуванню новаторських методик, реалізації змоги надання здобувачам освіти досвіду ведення бізнесу через організацію та проведення практик, стажування, виконання наукових проєктів на замовлення підприємств, участь у фахових чи творчих конкурсах, хакатонах, воркшопах та можливість здобути прикладні навички на практиці.

Спільні програми досліджень ЗВО та бізнес-структур забезпечать відбір викладачів як партнерів у професійному середовищі сфери обслуговування, упровадження результатів досліджень і нових методик у діяльність підприємств готельно-ресторанної справи, що надасть бізнес-структурам конкурентної переваги. Співпраця ЗВО зі стейкхолдерами щодо спільних проєктів підвищує рівень практичних знань і досвіду як здобувачів освіти, так і викладачів; концентрує зусилля роботодавців, освітян і науковців щодо перегляду змісту кваліфікаційних характеристик та оновлення чинних державних стандартів вищої професійної освіти, у тому числі й нових професій сфери обслуговування; сприяє перегляду й оновленню навчальних (навчально-професійних) програм щодо структури і змісту навичок, компетентностей (як компетенцій, так і результатів навчання), якими повинні володіти майбутні фахівці готельно-ресторанної справи задля забезпечення ефективності здійснення професійної діяльності та конкурентоспроможності на ринку праці.

Вивчення сучасного досвіду ведення готельно-ресторанного бізнесу дасть студентам практичне розуміння корпоративного життя, уможливить добір реальних прикладів для проведення занять методом ситуаційного аналізу, сприятиме формуванню вмінь брати участь у корпоративному житті компанії через наставництво на робочому місці, практичні семінари й особистий розвиток. Це актуалізує потребу створення окремих підрозділів (тренінг-центрів) безпосередньо на підприємствах сфери обслуговування як провайдерів неформальних освітніх послуг.

Тож другою педагогічною умовою професійної підготовки майбутніх фахівців сфери обслуговування вважаємо *упровадження дуального освітнього процесу через взаємодію бізнес-сектору із закладами вищої освіти*.

Цифрова трансформація економіки та суспільства визнана Кабінетом Міністрів України провідним напрямом подальшого інноваційного розвитку держави. У широкому значенні цифровізація ототожнюється з упровадженням цифрових технологій в усі сфери життя: від взаємодії між людьми до промислових виробництв, від предметів побуту до дитячих іграшок, одягу тощо, що передбачає цифрову трансформацію суспільства, оскільки держава, бізнес, громадяни стають активними й неодмінними споживачами цифрових технологій. Профільне міністерство упровадження цифрової трансформації освіти і науки називає пріоритетним напрямом роботи, пов'язаним із затвердженням Концепції цифрової трансформації освіти і науки України; наданням замовникам освітніх послуг вільного доступу до електронних освітніх ресурсів; забезпеченням підвищення кваліфікації з інформаційно-цифрової компетентності педагогічних та науково-педагогічних працівників; функціонуванням програмно-апаратного комплексу «Автоматизований інформаційний комплекс освітнього менеджменту» (ПАК «АІКОМ»); запуском інформаційної системи управління професійною (професійно-технічною) освітою (EMIS); модернізацією Єдиної державної електронної бази з питань освіти (ЄДЕБО); створенням онлайн-платформи для колаборації між партнерами інноваційних проєктів («Наука та бізнес»); виконанням проєкту SELFIE, за якого пілотні школи і заклади професійної освіти стануть платформами для самооцінки власної цифрової готовності; процесами, присвяченими створенню та розбудові Європейської хмари відкритої науки (EOSC); удосконаленням та наповнюванню контенту платформи «Всеукраїнська школа онлайн» [22].

Готельно-ресторанний бізнес як швидко адаптовуваний сектор економіки миттєво зреагував на карантинні заходи, оскільки цифровізація надання послуг та товарів стала пріоритетом адаптування бізнесу під стратегію диджиталізації країни та їхнього подальшого розвитку через призму сучасних процесів цифровізації. Неодмінним стало використання спектру державних цифрових послуг для бізнесу, інформаційних ресурсів публічних органів, банківських установ і бізнесових структур, державної платформи «Дія» Міністерства цифрової трансформації України – порталу-онлайн-сервісу надання швидких, чітких і зрозумілих державних послуг, мобільного застосування з електронними документами та даними про людину з реєстру, бізнес-порталу з надання допомоги малому й середньому бізнесові,

Центрів надання адміністративних послуг у регіонах України, Дія City – спеціального правового супроводу для IT-індустрії. З огляду на зазначене вище, формування в здобувачів освіти глобальної мобільності та цифровізації фахової діяльності набувають ваги необхідного компонента результатів навчання. Актуалізується здатність майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи до здійснення досліджень та/або провадження інноваційної діяльності задля здобуття нових знань та створення унікальних технологій і видів послуг (продукції) у сфері готельно-ресторанного бізнесу та в розгалуженіших трансдисциплінарних контекстах в умовах цифрової трансформації економіки та суспільства.

Зважаючи на вищесказане, наступною педагогічною умовою визначено *цифровізацію вищої професійної освіти та підвищення цифрової компетентності майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи* для цифрової трансформації суспільства.

Наукова й інноваційна діяльність – невід'ємна і пріоритетна складова діяльності ЗВО. Інтеграція наукової, освітньої й виробничої діяльності забезпечує імплементацію в освітній процес сучасних науково-технологічних досягнень, постійне вдосконалення кваліфікації науково-педагогічних і наукових працівників, підвищення рівня професійної підготовки фахівців, забезпечення конкурентоспроможності ЗВО на ринку освітніх та науково-дослідних послуг.

Сучасне реформування освіти і науки передбачає системну трансформацію, пов'язану із забезпеченням нової якості освіти: від дошкільної до вищої та освіти дорослих. Пріоритетні напрями ототожнено з розвитком науки та інновацій через створення результативної системи менеджменту та фінансування науки, забезпечення українським вченим можливості та належних умов для фахового самоствердження, розвою та входження в міжнародний науковий простір, розбудовою інноваційної екосистеми для українських винахідників з метою швидкого та якісного перетворення креативних ідей в інноваційні продукти та послуги. Оскільки молоді науковці позбавлені широкого набору можливостей і належних умов задля фахової реалізації в науці, ступінь комерціалізації, пов'язаний з упровадженням їхніх науково-технічних розробок і трансферу технологій, є досить низьким, не бачиться привабливою і участь в інноваційній діяльності.

З огляду на вищесказане пріоритетними визначено завдання, пов'язані із забезпеченням процедури приєднання до Рамкової програми досліджень та інновацій Європейського Союзу «Горизонт Європа» (Horizon Europe); оновленням Дорожньої карти інтеграції України до Європейського дослідницького простору (ERA-UA)

та затвердження Національного плану дій; продовженням дії державної цільової науково-технічної програми полярних досліджень та забезпечення її реалізації; затвердження державної програми розвитку дослідницької інфраструктури та концепції державної політики розвитку е-інфраструктур, а також відповідних планів дій; спрощенням умов для академічної мобільності та виконання іноземних грантів; законодавчим врегулюванням питань, пов'язаних із функціонуванням Національного фонду досліджень України; наданням перших грантів Національним фондом досліджень; проведенням державної атестації наукових установ та ЗВО для проведення наукової діяльності; започаткуванням конкурсу для вчених та інноваційних підприємств коштами ЄС у програмі «Горизонт 2020»; формуванням оновленого переліку пріоритетів розвитку науки та інновацій; створенням та запуском онлайн платформи для комунікації між представниками науки, бізнесу, держави; створенням пілотних регіональних центрів трансферу технологій (Київ, Харків, Одеса) [19].

ЗВО, які здійснюють підготовку фахівців освітніх рівнів «бакалавр» і «магістр» спеціальності 241 Готельно-ресторанна справа, якість освітніх (освітньо-професійних) програм пов'язують із критерієм навчання через дослідження, що передбачає активну дослідницьку творчу діяльність. Здобувачі освіти мають набути фахових академічних знань і вмінь через теоретичне та практичне навчання, отримати навички для майбутнього розвитку у професії, що передбачає здійснення інноваційних досліджень, репрезентування результатів перед світовою дослідницькою чи бізнесовою спільнотою, здійснювання пошуку для подальшого фінансування та впровадження, інтегруватися до міжнародної професійної та/або наукової спільноти через взаємодію з науковцями з усього світу. Сподівані результати реалізації концепції навчання через дослідження пов'язані з активізацією осмисленого критичного навчання, тобто розвитком умінь структурувати, аналізувати, систематизувати готові знання та продукувати нові. Тож актуалізується потреба систематичного залучення студентів до наукової роботи; переорієнтація освітнього процесу на дослідницько-проектну діяльність; співпраця ЗВО з науковими установами і наукоємним виробництвом; використання дослідницьких лабораторій стейкхолдерів – підприємств готельно-ресторанного бізнесу – та створення власних міжуніверситетських консорціумів з належною лабораторно-практичною базою для спільного використання в освітньому процесі.

Спираючись на наведене вище, актуалізуємо ще одну важливу педагогічну умову – *інтеграцію освіти й науки у професійній підготовці майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи.*

Визначальним завданням сучасної освіти є підготовка фахівця інноваційного типу зі сформованими трансверсальними компетентностями (*soft skills*, «м'які навички»), пов'язаними із розвитком в особистості трансверсальності – новітньої універсальності в межах глобального суспільства майбутнього. Онтологічно трансверсальність отожднюється з перетином і навіть накладенням різних сфер суб'єктивності освітнього простору, що є надбудовним над ієрархією окремих цінностей та історичної пам'яті. Як методологічний орієнтир різноплановості, мультикультурності, мультифункціональності та багатовимірності трансверсальність передбачає активне використання специфічного психічного потенціалу окремих соціокультурних груп задля розвитку функціональної грамотності здобувачів освіти.

ЮНЕСКО визначено трансверсальні компетентності в таких сферах: *інтерперсональні* (презентаційні навички та комунікабельність, командоутворення та робота в команді, співпраця, ведення перемовин, лідерські та організаційні здібності, ініціатива, колегіальність, придатність до працевлаштування); *інтраперсональні* (тайм-менеджмент, ентузіазм, саморозвиток, наполегливість, мотивація, управління емоціями, співпереживання (емпатія), чесність, цілеспрямованість, організація харчування та спортивних тренувань, догляд за тілом, ефективного сну); *глобальне громадянство* (поінформованість, критичне і інноваційне мислення, толерантність, відкритість, повага до різноманітності, мультикультурна освіта, прикладна медіація та залагоджування конфліктів, громадянська / політична позиція, повага до навколишнього середовища).

З огляду на розбудову освітнього процесу трансверсальність виявляється в опануванні знань про форми, способи, засоби, методи ефективного навчання та самонавчання; забезпеченні «трансферу навчання» через застосування набутих знань, навичок і мета-когнітивних здібностей здобувача освіти на вирішення ситуацій реального життя, особистого і майбутнього професійного; розвиткові предметно-спеціальних компетентностей з профілю освітньої програми та кваліфікації випусника; орієнтуванні студентів на навчання впродовж життя.

Інтегрованими до *soft skills* у сучасному світі стають *business skills*, які акумулюють у собі знання інтелектуальної власності, інвестиційної і фінансової грамотності, навички продаж, проведення презентацій та бізнес-переговорів, івент-менеджменту, управління проектами, людьми, своєю роботою і часом, які, на нашу думку, є обов'язковими для здобувачів освіти – майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи. Пріоритетність означеної професії пов'язана з оперуванням та управлінням, здатністю вико-

ристовувати глобальні мережі, креативними та творчими навичками, фінансовою проникливістю й ефективною рекламою, що створює здатність забезпечити додаткову вартість продуктів і послуг. Представники зазначеного фаху працюють в умовах постійних змін, і головна їхня риса – гнучкість, можливість адаптуватися до незліченних нових ситуацій. Завдяки неперервній освіті та міждисциплінарним дослідженням такий працівник завжди має здатність сам себе «переатестувати», він чутливий до новітніх викликів у своїй галузі, пильно стежить за коливаннями ринку, змінами суспільних настроїв, а отже, завжди може вдосконалювати продукт та якість надання послуг у сфері обслуговування.

З огляду на вищесказане особливої вагомості набуває *імплементация трансверсальності освітнього простору у професійну підготовку майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи*.

Висновки і пропозиції. Отже, у результаті структурно-системного аналізу визначено педагогічні умови професійної підготовки майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи в закладах вищої освіти в сучасних економічних реаліях, а саме: створення в закладі вищої освіти студентоцентрованого освітнього середовища; упродовження дуального освітнього процесу через взаємодію бізнес-сектору із закладами вищої освіти; цифровізацію вищої професійної освіти та підвищення цифрової компетентності майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи для цифрової трансформації суспільства; інтеграцію освіти й науки у професійній підготовці означених фахівців; імплементацию трансверсальності освітнього простору у професійну підготовку майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи. Саме вмотивовані на ґрунтовне навчання студенти в подальшому будуть спрямовані на якісне виконання фахових обов'язків, самостійне й цілеспрямоване індивідуальне підвищення професійної компетентності через використання безоплатних послуг провайдерів неформальної освіти, що сприятиме зниженню фінансових витрат на перепідготовку та перекваліфікацію фахівців сфери обслуговування.

Список використаної літератури:

1. Андрущенко Я.Е. Організаційні засади підготовки бакалаврів готельно-ресторанного бізнесу в умовах англомовного освітньо-цифрового мережевого середовища. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету*. 2019. № 1 (22). С. 108–112.
2. Безкоровайна Л.В. Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх фахівців з туризмознавства у вищих навчальних закладах : дис. ... д-ра. пед. наук. Запоріжжя, 2018. 698 с.
3. Безрученков Ю.В. Реалізація педагогічних умов формування професійної культури майбутніх фахівців сфери ресторанного господарства у навчальному процесі вищого навчального закладу. *Теорія та методика управління освітою*. 2013. Вип. 12. URL: <http://dspace.itsu.org/xmlui/handle/123456789/1154>.
4. Бурак В.Г. Модернізація професійної підготовки фахівців готельно-ресторанного господарства. *Нова педагогічна думка*. 2020. № 4 (104). С. 7–12.
5. Віндюк А.В. Професійна підготовка майбутніх фахівців з готельно-курортної справи в умовах ступеневої освіти: теорія та методика: монографія. Запоріжжя : КПУ, 2011. 340 с.
6. Гайовий І.І. Формування професійних умінь майбутнього фахівця ресторанної справи у процесі фахової підготовки : дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2010. 328 с.
7. Гончар Л.О. Обґрунтування концептуальної моделі підготовки фахівців готельно-ресторанної справи в Україні: організаційно-аналітичний аспект. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2020. Т. 31 (70). № 6. С. 39–49.
8. Дербак О.А. Обґрунтування педагогічних умов підготовки майбутніх бакалаврів з туризму до професійної взаємодії засобами проектних технологій. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки*. 2020. № 1 (19). С. 158–164.
9. Зінченко В.А. Особливості підготовки кадрів туризму і готельної справи в умовах євроінтеграції України та підвищення конкурентності туристичної галузі. *Проблеми освіти*. 2017. Вип. III (67). С. 241–259.
10. Зубар Н.М. Формування компетентності педагогів професійного навчання з готельно-ресторанної справи. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти*. 2015. Вип. 7 (1). С. 36–42.
11. Каролоп О.О. Педагогічні умови формування готовності до професійної діяльності бакалаврів готельно-ресторанної справи. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2020. № 29. С. 276–285.
12. Кожушко С.П. Формування компетентності майбутніх фахівців у сфері туризму до професійної взаємодії (педагогічні умови). *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки*. 2015. № 2 (10). С. 136–140.
13. Козак А.Р. Педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх майстрів

- ресторанного обслуговування. *Професійна педагогіка*. 2018. № 17. С. 43–50.
14. Конох А.А., Конох А.П. Організаційно-педагогічні умови формування фахової компетентності майбутніх фахівців фізичної культури у сфері екологічного туризму. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип 31. Т. 3. С. 238–242.
 15. Короткова Л.І. Професійна підготовка майбутніх фахівців сфери послуг в умовах освітньо-виробничого кластера: теоретичні і методичні основи : монографія / за наук. ред. Радкевич В.О. Запоріжжя : Просвіта, 2020. 558 с.
 16. Майковська В.І. Формування підприємницької компетентності майбутніх фахівців готельно-ресторанного і туристичного бізнесу: теорія і практика : монографія. Суми : Видавництво СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2020. 491 с.
 17. Піцул К.С. Педагогічні умови формування готовності до професійної діяльності у майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського*. 2016. № 6 (113). С. 112–118.
 18. Полуда В.В. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців з готельного господарства у процесі фахової підготовки : дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2010. 364 с.
 19. Реформа освіти та науки. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/rozvitok-lyudskogo-kapitalu/reforma-osviti>.
 20. Свиридова С.В. Педагогічні умови професійної підготовки майбутніх фахівців сфери обслуговування в процесі вивчення природничо-математичних дисциплін. *Вісник Луганського національного університету ім. Тараса Шевченка. Серія: Педагогічні науки*. 2009. № 10 (173). С. 85–89
 21. Тлумачний словник української мови: близько 7000 слів / за ред. Д.Г. Гринчишина. Київ : Освіта, 1999. 302 с.
 22. Цифрова трансформація освіти і науки є однією з ключових цілей МОН на 2021 рік. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/cifrova-transformaciya-osviti-i-nauki-ye-odniyeyu-z-klyuchovih-cilej-mon-na-2021-rik-sergij-shkarlet>.
 23. Tolochko S, Bordiug N, Knysh I. Transversal competencies of innovative entrepreneurship professionals in lifelong education. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2020. Vol. 6. Nr. 3. P. 156–165.

Burak V. Pedagogical conditions of professional training of future specialists in hotel and restaurant business in higher educational establishments

The article is devoted to the implementation of structural and system analysis and determination of pedagogical conditions of professional training of future specialists in hotel and restaurant business in higher education establishments in modern economic realities. The definition of “professional training of future specialists in hotel and restaurant industry” is detailed, which means an organized, continuous and purposeful process of formation and development of professional competencies necessary for professional activity, which is carried out in higher education establishments of various forms of ownership and aimed at future specialists’ qualifications in accordance with educational and professional programs of educational levels “bachelor” and “master”, specialty 241 Hotel and restaurant business, which will ensure successful performance of duties, competitiveness and professional mobility in the service sector, as well as timely updating and improvement. Analysis and differentiation of conditions of professional training of future specialists in service sector in higher education establishments is carried out. Own scientific research was conducted, aimed at formulating of pedagogical conditions for professional training of future specialists in hotel and restaurant business in higher education establishments in modern economic realities. As a result of the structural-system analysis, the following pedagogical ones have been identified: creation of a student-centered educational environment in a higher education establishment; introduction of a dual educational process through the interaction of a business sector with higher education establishments; digitalization of higher professional education and increase of digital competence of future specialists in hotel and restaurant business for digital transformation of society; integration of education and science in professional training of the specified experts; implementation of educational space transversality in training of future hotel and restaurant specialists. It is proved that students motivated for thorough study will be directed to qualitative performing of professional duties, independent and purposeful individual professional development through the use of free services of non-formal education providers, which will reduce financial costs for retraining of specialists in service sector.

Key words: future specialists, professional training, hotel and restaurant business, conditions.